

سهم ۰/۱۸ درصدی ایران از بازار جهانی نیروی کار ماهر

صفحه ۸ را بخوانید

غول اصلی، اقتصاد مشکوک کنکور

کارشناسان می‌گویند مهم‌ترین دلیل تصمیم‌های لحظه‌ای برای آزمون سراسری پشت‌صحنه اقتصادی آن است

محمد هادی کریمی، کارگردان و فیلمنامه‌نویس «پسرکشی» در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

سینما با صفحه حوادث روزنامه فرق دارد

مصائب گروناپی غیرانتفاعی‌ها

«فرهیختگان» وضعیت موسسات آموزشی غیرانتفاعی را بررسی می‌کند

جو بایدن، نامزد انتخابات آمریکا یک زن را به عنوان معاون معرفی کرد

هریس؛ نشوآلیه پیر مرد

« گفت‌وگو

« یادداشت

«

«

«

تاملاتی بر طرح «جهش تولید دانش بنیان»

خواهند بود. به عنوان مثال معافیت ۱۵ ساله مالیاتی ناشی از تجدید ارزیابی ارزش دانش فنی شرکت‌ها در ماده ۲۶ می‌تواند بازنگری شود و به جای سال، متناسب با مراحل رشد شرکت‌ها تبیین شود.

تذکر خطیری که شایسته است این طرح به عنوان یک طرح کارآمد به آن بپردازد، مساله خطرناک «انحصار» و وضع قوانینی است که بستری برای ایجاد انحصار را از بین ببرد. برای مقابله با پدیده انحصار، دسته‌ای قوانین بازدارنده و تنبیهی وجود دارد که معمولاً به صورت پسینی با انحصارگران مقابله می‌کند ولی دسته دیگر، قوانینی هستند که بسترها و زمینه‌های ایجاد انحصار را شناسایی کرده و در جهت اصلاح آنها اقدام برمی‌دارند.

در این طرح نیازمند هر دو دسته قوانین ضد انحصار هستیم. متأسفانه اکوسیستم استارت‌آپی کشور در حال حاضر به شدت از پدیده شوم انحصار رنج‌برده و نیازمند اقدام قوی و فوری است. تمرکز شرکت‌های دانش بنیان در تهران نیز از دیگر مسائلی است که باید به آن توجه کرد. عقب‌ماندن شهرستان‌ها از این روند به معنی عدم استفاده از ظرفیت‌های منابع انسانی جوان و نخبه سراسر ایران زمین است. با توجه به روند تراکمی این سالیان که در تهران اتفاق افتاده به نظر نیازمند طرح‌هایی با سیاست تبعیض مثبت برای شهرستان‌ها هستیم تا آنها نیز بتوانند فعالانه در اقتصاد دانش بنیان کشور ایفای نقش کنند.

حجم گسترده حمایت‌ها و خدمات دولتی، سود سرشاری که در بعضی از این شرکت‌ها ایجاد می‌شود و اهداف بعضاً سیاسی و اجتماعی که از گسترش آنها وجود دارد، به‌رغم انگیزشی که برای شرکت‌های دانش بنیان حقیقی ایجاد می‌کند موجب می‌شود همه بخواهند خود را در این دایره بگنجانند تا از این مزایا بهره‌مند شوند. بنابراین باید در تعریف شرکت‌های دانش بنیان دقت خاصی به خرج داد تا این حمایت‌ها در جهت اهداف مدنظر صرف شوند. به‌طور خلاصه باید تاکید شود، عدم تنزل در معیارهای تعریف شرکت‌های دانش بنیان و سهیل انگاری در اجرای آن، مانع از سوءاستفاده و ابطال حمایت‌های دولتی و ثروت‌های ملی می‌شود.

توجه توأمان به شرکت‌های دانش بنیان نوآوری محور در کنار شرکت‌هایی که تمرکز خود بر فناوری‌های پیشرفته یا فناوری اطلاعات و ارتباطات قرار داده‌اند، با توجه به سطح متوسط فناوری در کشور و به‌خصوص در شهرستان‌ها تمرکز بر شرکت‌های نوآوری محور و حمایت از آنها می‌تواند کشورها را در عرصه‌های مختلف تولیدی و خدماتی یاری رساند. متأسفانه در کشور مادر دولت‌های نهم و دهم تمرکز ویژه بر فناوری‌های پیشرفته و در دولت‌های یازدهم و دوازدهم توجه خاص بر فناوری اطلاعات و ارتباطات و آن‌هم صرفاً عرصه خدمات الکترونیک بود، حال آنکه توجه توأمان به هر سه نوع شرکت‌های دانش بنیان و مخصوصاً شرکت‌های نوآوری محور، ظرفیت‌های تولیدی و خدماتی زیادی را برای کشور آزادی می‌کند.

سهم سرمایه‌گذاری زیرساختی در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات تا رسیدن به سطح کشورهای برتر منطقه، اگرچه در این طرح مواردی نسبت به زیرساخت معین شده است اما ربط و نسبت و سهم شرکت‌های دانش بنیان برای رسیدن به این چشم‌انداز مشخص نیست! شاید پیش از طراحی برای جهش شرکت‌های دانش بنیان باید سمت‌وسوی جهش و شاخص‌های اندازه‌گیری میزان موفقیت آن را طراحی کرد. توجه توأمان به فناوری ارتباطات و اطلاعات نیز از دیگر نکاتی است که در اسناد بالادستی به آن توجه شده، اما به عنوان مثال در ماده ۸ بند دوم این سند تنها به فناوری‌های ارتباطی پرداخته شده است.

ماده ۴ طرح به‌رغم اینکه حمایت‌هایی را از ساخت پار اول در کشور انجام می‌دهد، جانب‌داری بودن بازار را نادیده انگاشته و حمایت از شرکت‌های دانش بنیان دیگری را که در این زمینه فعالیت می‌کنند، مغفول گذاشته است. اولاً ایجاد سازوکاری برای اطمینان از عدم فعالیت سایر گروه‌های دانش بنیان در این حوزه و ثانیاً حمایت از دانش بنیان‌های این حوزه که هنوز به خروجی تجاری نرسیده‌اند، نکاتی است که نیازمند تامل است.

در بنسند دوم ماده ۸ این طرح نهاد‌های انقلابی از جمله بنیاد مستضعفان انقلاب اسلامی و ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) مکلف شده‌اند حداقل ۵ درصد درآمد سالیانه خود را در توسعه شرکت‌های دانش بنیان هزینه کنند. این اقدامی و همچنین برنامه چهارم توسعه از جمله اسناد یا نهاد‌های فراتر از ایشان قرار گیرد تا مانع از اتلاف منابع مالی مردم و به‌خصوص مستضعفان شود.

در ماده ۱۷، «اشتغال نوآور و جدید، بهره‌وری، ممانعت از نفوذ بیگانگان» بیان شده است؛ اما برنامه‌های تفصیلی ما را به این هدف نخواهند رساند. در واقع اگر با این هدف موافقت کنیم، نیازمند آن هستیم که برنامه‌هایی متناسب هر هدف یعنی: ۱- اشتغال نوآور، ۲- بهره‌وری و ۳- ممانعت از نفوذ بیگانگان داشته باشیم. در این ماده هیچ اشاره‌ای به چگونگی جلوگیری از نفوذ بیگانگان و سازوکار اتخاذی برای آن بیان نشده است. نیازمند آن هستیم که در کنار الزام به دریافت مجوز با سازوکارهایی همچون تعیین میزان سهم سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی از این موارد جلوگیری کنیم. همان‌طور که اقتصاد دانش بنیان برای آینده اقتصاد جمهوری اسلامی ایران بسیار حائز اهمیت است دشمن نیز حتماً برنامه‌هایی برای انحراف این روند و ناکارآمدسازی آن خواهد داشت.

کنکته بسیار مهمی که در این طرح به آن توجه نشده، روند رشد شرکت‌های دانش بنیان است. این شرکت‌ها از ابتدای تاسیس فراز و نشیب‌ها و مراحل رشدی را طی می‌کنند که هر مرحله نیازمند اقتضائات به‌خصوصی است. میزان حمایت‌ها، میزان مالیات‌ها، سرمایه‌گذاری‌ها، بازده و سودآوری و... مولفه‌هایی هستند که در هر یک از مراحل رشد متفاوت

حسین زبینه

پژوهشگر هسته‌ختمشی فضای مجازی مرکز رشد دانشگاه امام صادق

در این نوشتار سعی شده است که به ۹ انتقاد وارده بر بندهای مرتبط با شرکت‌های دانش بنیان حوزه فضای مجازی به‌صورت جزئی و کلی اشاره شود.

اهمیت و ارزش آفرینی دانش و اطلاعات در دنیای امروزه باعث شده است اقتصاد کشورها به سمت اقتصاد دانش بنیان گرایش یابد. به‌طور کلی تحولات ناشی از فناوری اطلاعات و ارتباطات، فناوری‌های پیشرفته و جریان نوآوری و خلاقیت در نیمه قرن بیستم به بعد موجب شده منبع ثروت (چه در شرکت‌ها و چه در کشورها) تغییر کند و دانش و اطلاعات منبع جدید ثروت باشد. به این ترتیب، اهمیت منابع ناملموس در مقایسه با منابع ملموس (سرمایه، زمین و...) هر روز بیشتر می‌شود و هرچه منابع دانشی و ناملموس یک شرکت بیشتر شود، ارزش افزوده بیشتری نصیب آن شرکت خواهد شد. در مورد کشورهای نیز این مقادمتی و همچنین برنامه چهارم توسعه از جمله اسناد مرکز کند و نظام آموزشی، نهاد‌های پژوهشی و ساختارهای ارتباطی و اطلاعاتی را از جنبه کیفی و کمی گسترش دهد، جایگاه قدرتمندی در مناسبات جهانی خواهد داشت.

این موضوع تقریباً یک دهه است که در دست‌ورکار سیاست‌گذاران قرار گرفته و در سیاست‌ها، برنامه‌های توسعه و قوانین و مقررات به اقتصاد و شرکت‌های دانش بنیان توجه ویژه شده است. به‌عنوان مثال بند دوم سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و همچنین برنامه چهارم توسعه از جمله اسناد سیاستی هستند که به این امر توجه داشته‌اند. به‌علاوه، قانون «حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش بنیان و تجاری سازی نوآوری‌ها و اختراعات» مصوبه ۱۳۸۹ را می‌توان مهم‌ترین قانونی دانست که تاکنون برای حمایت از تجاری سازی نوآوری‌ها به تصویب رسیده است.

اخیراً نیز طرحی با عنوان «جهش تولید دانش بنیان» در مجلس شورای اسلامی مطرح شده که گامی دیگر در جهت تسوی اقتصاد دانش بنیان در کشور است. در این نوشتار سعی بر آن است که به‌رغم ویژگی‌های مثبت در پیش‌فرض‌های این طرح، همچون عدم فروکاهش مفهومی اقتصاد دانش بنیان به اقتصاد فناوری اطلاعات و ارتباطات و خدمات تجارت الکترونیک، به ۹ انتقاد وارده بر بندهای مرتبط با شرکت‌های دانش بنیان حوزه فضای مجازی به‌صورت جزئی و کلی اشاره شود.

فارغ از نقد‌های کلی ناظر به نهادسازی‌های پی در پی، بسیار گسترده و پیچیده بودن قانون، نداشتن ضمانت اجرایی در عمده موارد و... به‌طور خاص آنچه در نگاه اول به ذهن متبادر می‌شود، عدم انسجام این طرح با دیگر اسناد سیاستی است که پیش از این در حوزه علم و فناوری‌های مرتبط با فضای مجازی تدوین شده بود. به‌عنوان مثال در سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه آمده است: «افزایش

سفیر سابق ایران در لندن در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

تعویق و تغییر در پیش‌نویس قطعنامه مشکل آمریکا را حل نمی‌کند

وضعیتی که اکنون وجود دارد، هیچ‌یک از اعضای حاضر در توافق هسته‌ای با هدف و تصمیم آمریکا موافق نیستند، حتی اروپایی‌های همراه آمریکا همانند بریتانیا، آلمان و فرانسه هم موافق این اقدامات آمریکا نبودند، در نتیجه آمریکا موفق نبود و تعویق هم برای این کشور فایده‌ای نخواهد داشت.

بحث ما موضوع آمریکا در پیش‌نویس جدید است، چون خبرگزاری رویترز هم اعلام کرد آمریکا قرار است در پیش‌نویس اصلاح‌شده از خواسته‌های قبلی مبنی بر تمدید تحریم‌ها برای مدت نامحدود عقب‌نشینی کند و از اعضای شورای امنیت هم خواسته این تحریم‌ها را تا زمانی که تصمیم جدیدی اتخاذ می‌شود تمدید کنند، ارزیابی شما چیست؟

بله، آمریکا این عقب‌نشینی را داشته است تا بتواند به یک اجماع علیه ایران برسد و این رای را از شورای امنیت بگیرد که بگوید موفقیتی در این کار حاصل کرد، ولی سوال این است که همه این کارها را برای چه انجام می‌دهد؟ جایی که حتی سوال سه عضو اروپایی شورای امنیت از آمریکا این بود که چرا از برنامه خارج شدید؟ به نظر می‌رسد تمام هدف آمریکا این بود که ایران را به راه دیگری بکشاند و بگوید ایران باید در برابر من تمکین داشته باشد؛ اما ایران تمکین نکرده و کشورهای اروپایی هم از نظر سیاسی بی‌بینه‌های مختلفی داده‌اند که موافق حرکت‌های ایران بودند؛ چرا که آنها در یک مقطعی که قدری مواضع خود را تندتر کردند، ایران اعلام کرد از NPT خارج می‌شود، از این رو آنها چون می‌خواهند ایران چارچوب برجام را حفظ کند و در این ماجرا بماند، یا هرگونه فشار آمریکا که منجر به خروج ایران از کنترل برجامی شود، مخالفت می‌کنند.

اصلاحات پیش‌نویس از سوی آمریکا نظر اروپا را جلب نخواهد کرد

آنها با هیچ قدمی در این راستا با آمریکا موافق نیستند و بعید است این اصلاحات بتوانند نظر آنها را جلب کند؛ ولی به فرض اگر اروپایی‌ها را جذب کند، بازهم با واتی چین و روسیه روبرو می‌شود و بعید است تا اینجا که اطلاعات و اخبار در ریافت کردیم این اصلاحات هم برای آمریکا مفید فایده باشد و آمریکا بتواند علیه ایران چیزی را از شورای امنیت بگیرد.

تحریم تسلیحاتی ایران تمدید نمی‌شود

بنابر این پیش‌بینی شما عدم تمدید تحریم‌های تسلیحاتی علیه ایران است؟

بله، به عبارت دیگر، اروپایی‌ها هم معتقد هستند آمریکا باید به چارچوب موجود برجام تمکین کند و در این چارچوب بماند؛ آنها می‌فهمند که ترامپ همه این تلاش‌ها را برای انتخابات انجام می‌دهد و می‌خواهد بگوید موفقیتی در سیاست خارجی کسب کرده و نهایتاً ایران را محکوم کرده که بی‌میزمذا کرده‌اید. اروپایی‌ها شامل فرانسه، آلمان و انگلیس در این امر منافی برای خود نمی‌بینند و از این رو موافق آمریکا نبوده‌اند، ولی آمریکا قدم‌های کوچکی در این راستا برمی‌دارد، هر چند بعید است برای آمریکا نیز مفید باشد.

مریم عاقلی

روزنامه‌نگار

آنچنان که پیش از این اعلام شده بود، قرار بود سه‌شنبه گذشته پیش‌نویس قطعنامه‌ای به پیشنهاد آمریکا در خصوص تمدید تحریم‌های تسلیحاتی ایران در شورای امنیت سازمان ملل به رای اعضا گذاشته شود، اما این اتفاق رخ نداد و رسانه‌ها اعلام کردند آمریکا پس از آنکه نتوانسته حمایت دیگر اعضای شورای امنیت را برای افزایش شانس تصویب قطعنامه پیشنهادی خود علیه ایران جلب کند، تصمیم به اصلاح قطعنامه پیشنهادی و به تعویق انداختن رای گیری برای قطعنامه گرفته است تا شاید بتواند این قطعنامه را با اصلاحات تازه به تصویب برساند. برای بررسی دلایل این عقب‌نشینی و تغییرات احتمالی در پیش‌نویس جدید با سیدجلال ساداتیان، سفیر سابق ایران در انگلیس به گفت‌وگو نشستیم و نظرات وی را در این خصوص جویا شدیم که مشروح آن در ادامه از نظر می‌گردد.

به نظر شما چرا آمریکا از موضع خود در قبال ایران و به‌رای گذاشتن قطعنامه پیشنهادی عقب‌نشینی کرده است؟

آمریکا بسیار تلاش کرد تا بتواند مکانیسم ماشه را علیه ایران فعال کند، اما اروپایی‌ها نیز با آمریکا همراهی نکردند و در نتیجه آمریکا تصمیم گرفت هدف نهایی خود را به روش دیگر و این بار از طریق شورای امنیت انجام دهد. ابتدا روز دوشنبه گذشته برای ارائه پیش‌نویس قطعنامه تعیین شد، اما وقتی آمریکایی‌ها مطمئن شدند نمی‌توانند نظرات موافق را به ۹ رای برسانند، تصمیم به تعویق گرفتند، در حالی که لابی عربستان و رژیم صهیونیستی تلاش بسیاری انجام دادند تا بتوانند از ۱۵ عضو شورای امنیت همراهی ۹ کشور را کسب کنند، البته اگر ۹ رای راه می‌آورد، بایک مانع دیگری چین یا روسیه روبرو می‌شد که آن را واتی می‌کردند. با وجود این، به نظر می‌رسد مایک پمپئو، وزیر خارجه ترامپ، از هیچ کوششی علیه ایران دریغ نمی‌کند و تمام تلاش خود را به کار می‌گیرد تا بتواند در راستای به‌زانو درآوردن ایران اقدام کند، اما ایران تاکنون مقاومت کرده و به هیچ‌یک از فشارهای او اعتنایی نداشته است. البته در داخل تاثيرات منفی تحریم‌های ظالمانه آمریکا خود را نشان می‌دهد و قدری برای ایجاد مشکل کرده است. اما آن چیزی که چین یا ایالات متحده آمریکا انتظار آن را می‌کشید، تسلیم ایران بود، که چنین اتفاقی نیفتاد؛ حتی ایران توانسته تحریم‌های آمریکا را نیز دور بزند.

در پیش‌نویس جدید اهداف مشخص ایالات متحده چه خواهد بود؟

آمریکایی‌ها پیش‌تر به سمت این رفتند که برای معاملات تسلیحاتی ایران محدودیت ایجاد کنند؛ اما معاملاتی که مطابق برجام در مهرماه امسال رفع تحریم شده و ایران آزادانه می‌تواند معاملات سلاح متعارف را داشته باشد. ایالات متحده می‌خواست از این حربه استفاده کند و محدودیت معاملات اسلحه را برای ایران ایجاد کرده و از این زاویه وارد فرآیند فعال کردن مکانیسم ماشه شود تا تحریم‌های قبل از برجام را برای ایران بازگرداند؛ اما خوب تاکنون موفق به این کار نشده و به تعویق انداختن این اقدام نیز برای آنها فایده‌ای نخواهد داشت. با توجه به